

Ministerie van Defensie

Inzetbaarheid begint in de keten

COMMIT | Inkoop
Ministerie van Defensie

Kees Tazelaar

19 maart 2026

- Duurzaam Defensie
- R-ladder
- Bedrijfskleding
- Hoofdtaken
- Keten
- Netwerk

1. Defensie anticipeert op de effecten van klimaatverandering
2. Minder afhankelijk van fossiele brandstoffen
3. Defensie werkt zoveel mogelijk circulair

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID DEFENSIE

Ministerie van Defensie

WAAROM?	 Klimaatverandering heeft impact op de vrede en veiligheid in de wereld. Defensie moet zich voorbereiden op de gevolgen. Want Defensie moet onder alle omstandigheden kunnen opereren. Ook wil Defensie bijdragen aan de klimaatdoelen en neemt zo haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. Defensie doet dit door te anticiperen op de effecten van klimaatverandering, minder afhankelijk van fossiele brandstoffen te worden en zoveel mogelijk circulair te werken. 	
HOE?	ACTIES	DOELEN
OPERATIONEEL MATERIEEL 	<ul style="list-style-type: none"> • Voortouw nemen voor duurzame keuzes krijgsmacht binnen Europees en NAVO-verband (bijv. meer synthetische kerosine gebruiken) • Materieel verduurzamen en afwegingskader ontwikkelen • Energietransitie: inzetten op zelfvoorzienende legerkampen (o.a. onderzoek naar ontwikkeling infrastructuur voor energieopslag en -gebruik; energy grids) • Aanjagen innovatie door eerste klant te zijn (launching customer) voor nieuw duurzaam operationeel materieel (o.a. voor klimaatneutrale hulpvoertuigen) 	 30% duurzame brandstof per brandstofsoort in 2030
VASTGOED & TERREINEN 	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan Rijksprogramma's Zon op Rijksdaken en Opwekking Energie op Rijksgronden • Verduurzaming vastgoed: energietransitie en circulair bouwen opnemen in vastgoedplannen (o.a. Rijksbrede circulariteitscriteria in Strategisch Vastgoed Plan 2022) 	 Klimaatneutraal, gasloos en circulair in 2050
BEDRIJFSVOERING 	<ul style="list-style-type: none"> • Dienstreizen vorduurzamer: mobiliteitsplan maken (2023) voor binnenlandse en buitenlandse dienstreizen en stimuleren duurzaam reisgedrag • Inkoop: inzet Rijksbrede duurzaamheidscriteria bij Inkoop niet-operationele producten 	 Klimaatneutraal en circulair in 2050 en zakelijke mobiliteit halvering CO ₂ -uitstoot 2030
WERKWIJZE 	Monitoren en sturen via integrale rapportage Innovatie en samenwerking Inzetten op bewustwording en gedrag Versterken van rijksbrede initiatieven Verduurzaming Inkoopproces 	

Gevechtskracht staat voorop en duurzaamheid draagt daaraan bij

In de circulaire economie bestaat afval niet.

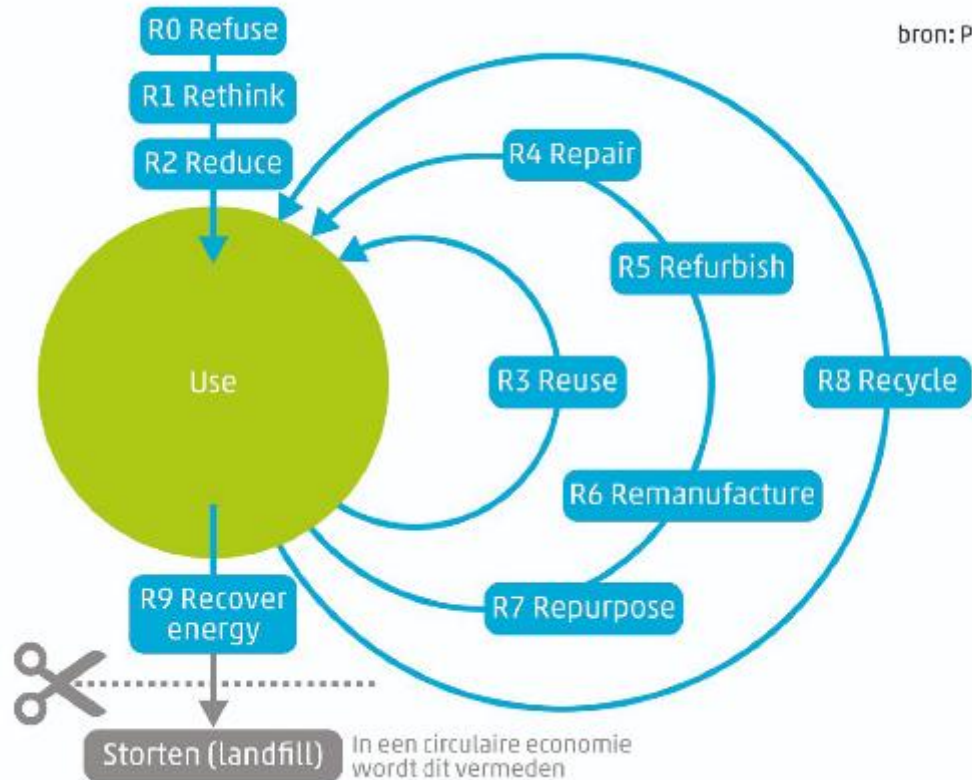
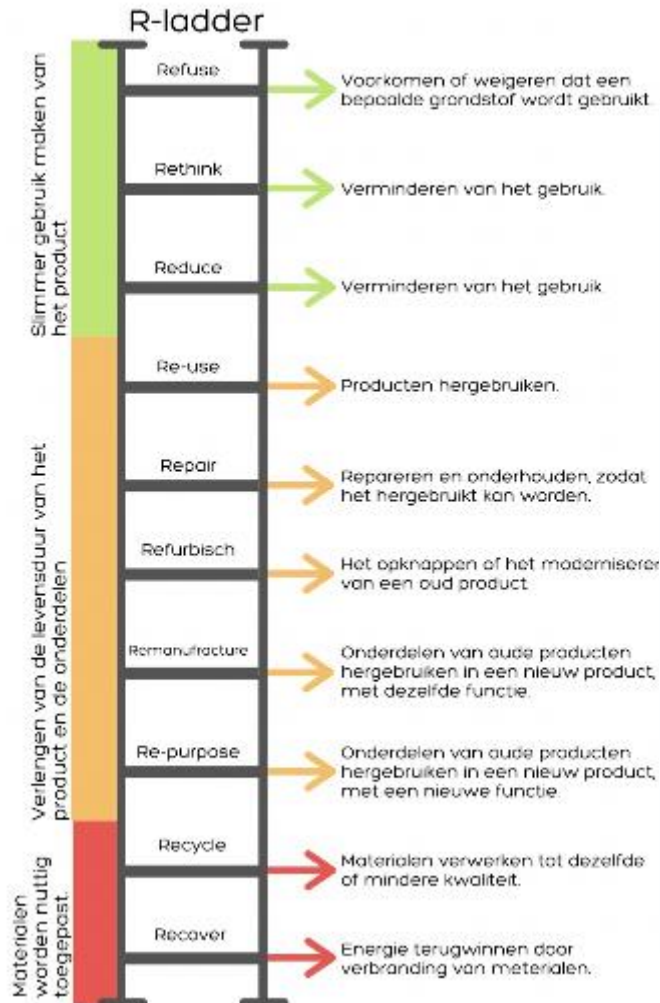
Verspilling van grondstoffen wordt tegengegaan door

- herbruikbaarheid van producten en materialen te maximaliseren
- waardevernietiging te minimaliseren.

R-ladder

Bedrijfskleding

SHEIN
Vinted

Wat doet Defensie?

Defensie beschermt wat ons dierbaar is

Hoofdtaken:

1. Beschermen van het eigen grondgebied en dat van bondgenoten
2. Bevorderen van de (internationale) rechtsorde en stabiliteit
3. Ondersteunen van civiele autoriteiten en leveren van bijstand bij rampen en crises

Wat als er sprake is van een grootschalig conflict? Meerdere continenten zijn met elkaar in oorlog. Wat hebben we dan binnen Europa?

- Impact op het gebruik van medicijnen, op de levering van materieel en op het gebruik van energie.
- Geen verzekering op het moment van supply chains en geen sprake van risicospreiding in de keten

1. Risico's verminderen

2. Bouwen aan een strategie over sectoren heen

3. Voorbereiden voor retaliatie

- Belang inzichtelijk maken waar deze materialen vandaan komen
 - Toepassingsgebieden rekening mee houden
 - Modulariteit meenemen, effectiever inkopen
 - Spreiding in leveranciersselectie binnen de EU
- Maar vooral: kijken waar het mogelijk is en waar het toegepast kan worden.
- Vooral binnen facilitair, logistiek en vastgoed veel kansen

- Om zelfstandig en langurig te opereren, moeten we onze toeleveringsketens verzekeren en daarmee grip houden op de kritische grondstoffen
 - meer inkopen binnen Europa en ontwikkeling van componenten die lokaal zijn te onderhouden.
 - Defensie krijgt steeds beter inzicht in welke grondstoffen kritisch zijn voor het leveren van gevechtskracht.
 - Defensie gaat daarom ook focussen op hergebruik, terugwinning van belangrijke grondstoffen en afvalvermindering.

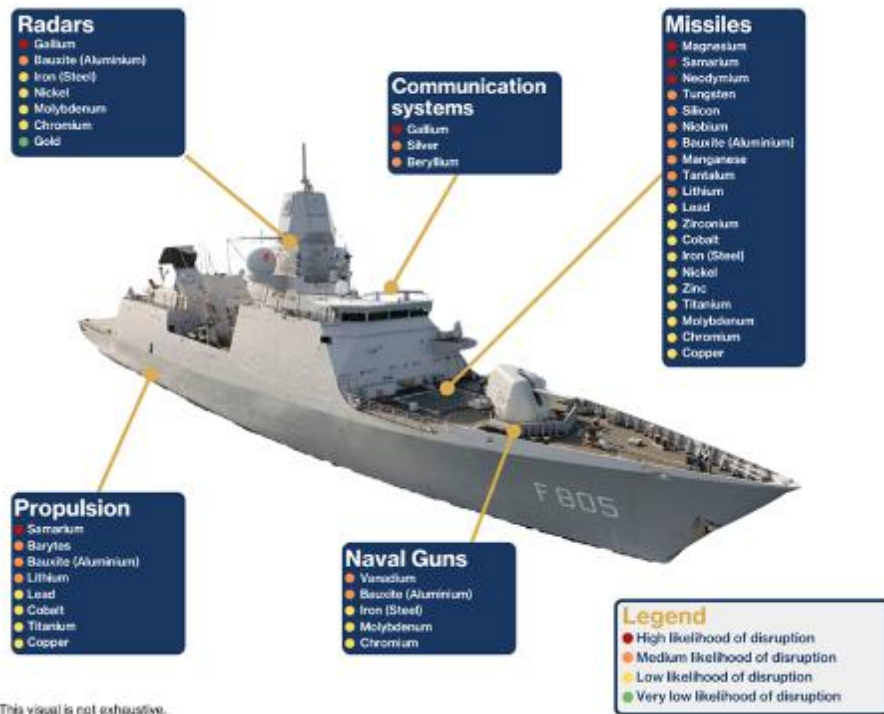
Analyse kritische ruwe grondstoffen fregatten

Raw materials in the Air Defence and Command Frigate

Based on open-source information

HCSS & PwC Supply chain vulnerabilities in Dutch defence

Note: This visual is not exhaustive.

HCSS & PwC 'Supply Chain vulnerabilities in Dutch Defense sector: An analysis of the air defence & command frigate' (15 januari 2025)

- Mid Life Update, End Life Update
- Onderstel van de Leopard 2-gevechtstank gebruiken voor de KODIAK – Leopard.
- Mjölner is een geschutskoepel met twee 120 mm kanonlopen gemonteerd op een voertuig, deze is gemonteerd op een BAE Systems Hägglunds CV90.
- Materieel geleverd aan Oekraïne

Foto's materieel dat Nederland levert aan Oekraïne

De Nederlandse minister van Defensie heeft bevestigd dat Nederland levert aan Oekraïne. De foto's laten zien dat Nederland levert aan Oekraïne.

342-stuk

175 T15

particelprojectorlog

175mm projectiel

175mm kanonprojectiel

175mm projectiel

175mm projectiel

175mm projectiel

175mm projectiel

175mm projectiel

- **Risico's verminderen**
 - Netwerk opbouwen van verschillende (Europese) leveranciers
- **Bouwen aan een strategie over sectoren heen**
 - Samenwerken met partnerlanden, collega ministeries en kennisinstellingen
 - Implementeren SDIRs

3. Voorbereiden op retaliatie

- Categorie-, Contract- en Leveranciersmanagement
- Risicomanagement

Voor Defensie is het van belang om de (technologische) voorsprong die zij heeft te behouden en verder uit te bouwen.

Door middel van innovatiegericht inkopen stimuleert Defensie de markt om met innovatieve en unieke oplossingen te komen.

Voorbeelden:

- Marktconsultatie
- Marktverkenning
- SDIR

Marktverkenning

Uitvraag naar sociale en duurzame onderwerpen in samenwerking met de Nederlandse Industrie Defensie en Veiligheid (NIDV) resulterend in een marktdag door pitches te geven en van elkaar te leren met stakeholders binnen Defensie.

Categorie bedrijfskleding Rijk

- Combinatie van het innemen van retour uniformeren door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (= social return) en het circulair maken van de uniformen (= herziene grondstoffen)
- Oa gebruik voor vastgoed: wandpanelen, isolatie of voor picknicktafels

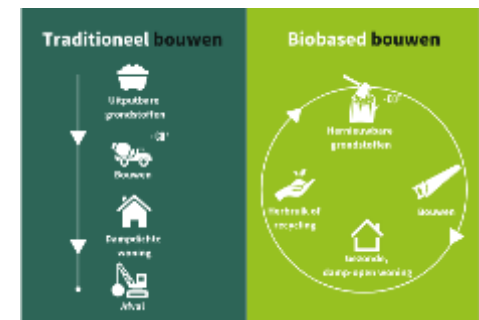

Biobased inkoop is gericht op het vervangen van fossiele grondstoffen door hernieuwbare grondstoffen.

De drijfveren van biobased inkopen zijn:

- Verduurzaming;
- Economische kansen voor nieuwe producten;
- Energie- en grondstofzekerheid;
- Verbetering van de economie in de landbouw.

- TNO onderzoek naar duurzame toepassingen Defensie materieel
- Onderzoek met universiteiten onder meer naar supply chain en verwerking kritische ruwe grondstoffen
- Defensie is onderdeel van Rijksbreed onderzoeksconsortium toepassing circulariteit 'Niet, Anders of Minder Inkopen'

Samenwerken met de European Defense Agency

- Uitwisseling van best practices tussen landen op thema's rondom circulair maken van grondstoffen in relatie tot duurzaam inkopen

Nederlands Materialen Observatorium (NMI)

- partnerschap tussen het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) met TNO (Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek) in verband met de Critical Raw Materials Act (CRMA) en de Nationale Grondstoffenstrategie.

